

Takhekkende måker i Oslo 2022

Oslo sett fra Grouddalen i retning sentrum.
Foto Knut Eie

Av
Knut Eie

Innhold

Sammendrag	3
Innledning	4
Metode	5
Resultater	6
Oppsummering	9
Takksigelser	10
Referanser og videre lesestoff	10
Ringmerking	11

Ved å bygge reiret opp mot et hjørne, får den rugende måken god oversikt over omgivelsene. Her på taket av en strømsentral tilhørende T-banen, ved Tveita bedriftsområde, 31.05.2022. Foto Håkan Billing

Sammendrag

BirdLife Norge avd. Oslo og Akershus planla å gjennomføre en helikoptertaksering av takhekkende måker i Oslo allerede i 2021, men av økonomiske årsaker ble kartlegginga ikke realisert før i 2022. Omtrent alle aktuelle store hustak i Oslo ble filmet 31.05.2022. Filmene, som er fordelt på 32 filer, ble senere analysert, og antall måker og reir ble telt.

Totalt ble det registrert 196 måker og 72 reir. Ikke overraskende dominerte fiskemåke fullstendig med 184 individer og 67 reir. Sildemåke ble telt med 10 individer og 5 reir. Gråmåke ble telt bare med 2 individer og 0 reir.

De fleste reir lå der det var grønne tak, ofte med mye mose eller med sedummatter. De aller fleste reir lå helt ut mot et hjørne av taket.

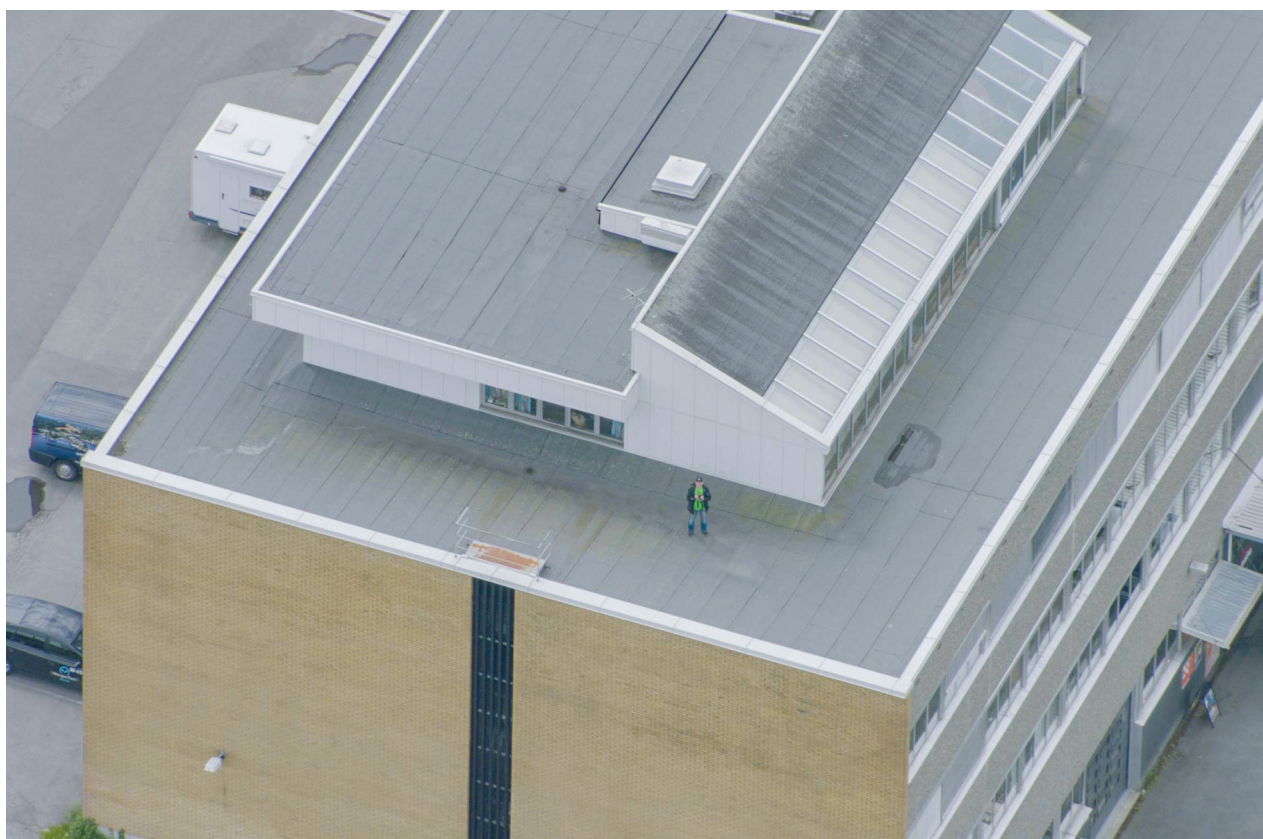

Fiskemåke var den dominerende arten på Oslos tak. Foto Knut Eie

Innledning

Det var et ønske om å få en oversikt over hekkende måker i Oslo som var bakgrunnen for dette prosjektet. Hekkende hettemåker ved Østensjøvannet i Oslo har vi kontroll på, siden det telles årlig. Antall hekkende måker i indre Oslofjord telles annethvert år. Derimot vet vi svært lite om den takhekkende måkebestanden i Oslo. Måker i byene er både elsket og hatet. Mange gjør alt for å fjerne måkene, mens andre koser seg ved å mate dem. Måker som jages vekk fra én bygning medfører ofte at de kun flytter til nabobygget. For å kunne foreta kvalitative vurderinger om hvordan måkene påvirker bymiljøet, er det viktig å vite hvor mange måker som hekker, og hva slags hekkeplasser de foretrekker. Det er svært tidkrevende og vanskelig å kartlegge en takhekkende måkebestand i en storby. I byer i utlandet har man benyttet ulike metoder, fordi ingen byer er like, og samtidig er det ulike lover og regelverk å forholde seg til. Det ble vurdert å telle hekkende måker på tak med teleskop fra andre høye bygninger, filming fra droner eller fra helikopter. Filming med drone over Oslo sentrum er vanskelig å få tillatelse til, og til slutt ble det konkludert med at filming fra helikopter var den beste løsningen.

Datoen for filming ble satt til 31.05.2022, og det ble en 4 timer lang helikoptertur fra Gardermoen til Oslo og tilbake. Det meste av tiden ble brukt til å fly relativt lavt over Oslo mens de fleste store og aktuelle hustak ble filmet med profesjonelt påmontert gyrokamera.

Håkan Billing står på taket utenfor Ørneredet møtelokale i Tvetenvien 152 og sjekker helikopterret som saumfarer byen for måkereir, 31.05.2022.

Videograb fra gyrokameraet

Metode

Metoden ble som beskrevet tidligere, filming av store hustak fra lavtflygende helikopter, påmontert gyrokamera med tilstrekkelig god zooming og høy kvalitet. Helikopterturen med filming tok totalt omtrent 4 timer. Med helikopter ble det langt enklere å få konsesjon enn med drone, og det kortet ned feltarbeidet betydelig.

Helikopterfirmaet Pegasus ordnet med konsesjon, og koblet inn firmaet Orange Aerial. Vi bestilte helikopter og kamera gjennom Pegasus, og kontaktet Orange Aerial for å avklare hva slags kamera som var best egnet til vårt formål. Pegasus var ansvarlig for helikopter og pilot, mens Orange Aerial hadde ansvaret for fotograf og filmkamera. Kameraet var montert på utsiden av helikopterets front.

Totalt var 4 personer med på turen. Sindre Molværsmyr var utleid av NINA som måkeekspert og Knut Eie var prosjektleder for BirdLife Norge avd. Oslo og Akershus. I tillegg var fotografen med, og selvsagt piloten.

Helikopter med filmkamera, filmfotograf, pilot og måkeekspert. Foto Knut Eie

Vi fløy fra Gardermoen sørover til Oslo, og startet filminga nord og øst i Groruddalen. Deretter satte vi kursen vestover litt nord for Oslo sentrum mot Blindern, Rikshospitalet og Ullevål. Til slutt snudde vi østover, sveipet over Vika og Oslo sentrum mot Ulven og Tveita, før kursen ble satt nordover igjen.

Kartleggingen foregikk ved å filme takhekkende måker i store deler av Oslo ved å fly relativt lavt over store bygninger med flate tak. Selvsagt fikk vi ikke med oss alt, og mange bygninger er av åpenbare årsaker strengt forbudt å fly over, men det hadde piloten full oversikt over.

Den 31. mai skulle de fleste måkene av de ulike artene være på hekkeplass, med hovedvekt på fiskemåke som vi visste skulle være den dominerende arten.

Etter turen fikk vi filmene tilsendt fra Orange Aerial. De ble lagt ut på lukket nettside, slik at vi kunne gå inn og analysere de 32 filene. Disse ble grundig analysert 3 ganger, og dermed fikk vi antallene på de ulike artene, individer og reir, reirplassering, og hva slags tak som var de mest populære.

Resultater

De aller fleste reirene var plassert der det var grønne tak. Måker kunne imidlertid samle seg på grå eller svarte tak, spesielt der det var vann på taket fra klimaanlegg, men der var det minimalt med reir.

Konklusjoner	
1	De aller fleste reir ligger helt ut mot et hjørne av taket
2	Reiret bygges gjerne opp slik at den rugende måken kan se ut over kanten
3	I noen tilfeller er det reir mot kanten av et overbygg
4	Hvis et reir ikke ligger mot hjørnet, er det i de aller fleste tilfeller fordi det er en liten «moseøy» like ved, og måkeparet har da valgt å bruke den plasseringa
5	Måker som hekker lenger inn på et tak er nesten utelukkende på tak som er dårlig vedlikeholdt, med mye mose, eller at taket har sedummatte (grønt tak)
6	Det er flere reir, og også flere måker som oppholder seg på grønne tak – altså med sedummatte eller gjengrodd med mose
7	Ingen reir ligger midt på et svart tak som har takpapp eller lignende. På slike tak kan eggene eller ungene bli stekt, og de blir også mer eksponert mot luftens renovasjonsvesen som andre måker og kråker
8	Avstanden mellom reir er stor

Sedummatter (og sikkert også andre typer grønne vegetasjonstak) har tydeligvis en positiv effekt på måker, og trolig overlever flere måkeunger. Sedummatterne inneholder ulike arter i slekten *Sedum* i bergknappfamilien. Totalt er det registrert 9 arter bergknapp i slekten *Sedum* i Norge. Mattene kan også inneholde ulike mosearter.

Fordeler med alle typer vegetasjonsgrønne tak
Lavere nedkjølingsutgifter på varme sommerdager
Lavere vedlikeholdsutgifter
Lengre varighet
Bedrer luftkvaliteten i området
Absorberer vann
Er rett og slett penere
På rett måte = større biologisk mangfold

Nærbilde av fiskemåke. Foto Knut Eie

Totalt ble 196 måker og 72 reir telt. Ikke overraskende dominerte fiskemåke fullstendig med 184 ind og 67 reir. Sildemåke ble telt med 10 ind og 5 reir. Gråmåke ble telt bare med 2 ind og 0 reir.

Dette var de tallene som det ble konkludert med etter 3 grundige gjennomganger av filmene. Det er antagelig ikke helt nøyaktig, men gir uansett en god pekepinn på nivået.

Grå eller svarte tak var ikke favoritt som hekkeplass for måker. Foto Knut Eie

Tabell over antall måker og antall reir for hver måkeart på filmene

Fiskemåke		Sildemåke		Gråmåke		Takets kvaliteter	Kommentarer, firmaer
Ant ind	Ant reir	Ant ind	Ant reir	Ant ind	Ant reir		
8	4					Tak med mye grønn vegetasjon	Startet i Goruddalen
5	1					Litt grønt, men mest grått tak	
1						Grått tak	
2	1					Grått tak	
4	1					Grått tak	
0				1		Grått tak	
11						Grått tak	
2	1					Dragefugleskremser. Grått tak	
14	7					Tak med mye grønn vegetasjon	Tools
4	2					Grått tak	
0						Grått tak	
0						Grått tak	
1						Grått tak	Ikea
0						Grått tak	Ikea
6	1					Grått tak	Bring, Posten
2	2	1				Grått tak	Bring, Posten
2						Grått tak	
1	1					Grått tak	
24	3					Grått tak	Ahsell. Vann på taket, klimaanlegg
1						Grått tak	
1	1					Grått tak	
41	20	2	1			Mye grønn vegetasjon, mange måker	NG. Fargestreker loddrette på sidene
21	10	2				Mye grønn vegetasjon, mange måker	Ullevål sykehus
6	2					Grått tak	
6	1	2	2			Grått tak	Rikshospitalet
3	2					Grått tak	
0		1	1			Grått tak	Blindern
0						Grått tak	Blindern
1	1					Grått tak	
4	1					Grått tak	NHO
1	1					Grått tak	
12	4	2	1	1		Rødbrun vegetasjon ispedd grønt	
Sum:	184	67	10	5	2	0	

Sum antall måker: 196

Sum antall reir: 72

Oppsummering

Totalt ble 196 måker og 72 reir telt. Fiskemåke dominerte fullstendig med 184 individer og 67 reir. Sildemåke ble telt med 10 individer og 5 reir. Gråmåke ble telt bare med 2 individer og 0 reir.

De fleste reirene lå der det var grønne tak, ofte med mye mose eller med sedummatter. De aller fleste reir ligger helt mot et hjørne av taket.

Måker kunne gjerne samle seg på grå tak også, spesielt der det var vann på taket fra klimaanlegg.

Disse fuglene er viktige som renovasjonsarbeidere i byene. Takket være måker og kråkefugler slipper vi mennesker å oppleve mer avfall og matrester omkring oss, samtidig som smågnagerbestanden blir lavere.

Man bør tilrettelegge for hekking av måker i stedet for å fjerne reir eller jage måkene vekk.

Derfor vil det lønne seg å legge til rette for å etablere grønne tak i byer, som vil gi høyere biologisk mangfold i urbane miljøer.

Flate tak var mer populære enn skrå tak.

Foto Knut Eie

Takksigelser

- Helikopter og pilot: PEGASUS der Gro B. Axelsen var kontaktperson
- Kamerautstyr og filming: Orange Aerial der Reidar Isaksen var kontaktperson
- Måkeekspert Sindre Molværsmyr, ansatt i NINA

Referanser og videre lesstoff

Fiskemåke (BirdLife Norge): https://www.birdlife.no/fuglekunnskap/fugleatlas/index.php?taxon_id=4630

Fuglelivet i urbane Oslo 2018–2019 (BirdLife OA): <https://oa.birdlife.no/8896>

Rock, P. 2005. Urban gulls: problems and solutions. *British Birds* 98: 338–355.

The secret life of urban gulls: <https://bou.org.uk/blog-spelt-urban-gull-habitat-use/>

Reir 1 på taket utenfor Ørneredet møtelokale i Tvetenveien 152, samme dag som kartlegginga med helikopter, altså 31.05.2022
Den ene ungen har hakket hull i det fremste egget, og egget bak til venstre viser sprekker og er akkurat i ferd med å klekke. Alle tre ungene ble ringmerket 14.06.

Foto Håkan Billing

Ringmerking

Utenfor Ørneredet, møtelokalet til BirdLife Oslo og Akershus i Tvetenveien 152 på Tveita, hekker det årlig 2 par fiskemåke på taket. Ungene fra kullene har blitt ringmerket hvert år siden 2018.

Merkingsstatistikk med gjenfunnsdata er å finne på <https://oa.birdlife.no/9295>.

Ringmerking av takhekkende fiskemåker i Tvetenveien 152, Oslo 2018–2023

Merking av kullet fra 2018, ungene JC985, JC986 og JC987.
Foto Håkan Billing

Av
Håkan Billing

BirdLife
NORGE
avdeling
Oslo og Akershus

Utgitt av BirdLife Norge, avd. Oslo og Akershus
April 2024

Gyrokameraet montert på helikopteret er gir svært høy oppløsning. Avstanden ned til hustakene var så stor, at ingen måker ble forstyrret av aktiviteten. Foto Håkan Billing. Innfelt vises kvaliteten fra filmkameraet.

Denne rapporten ligger til nedlasting her:
<https://oa.birdlife.no/9293>

avdeling
Oslo og Akershus

Postboks 1041 Sentrum
0104 OSLO

Telefon 48 17 07 85
leder@oa.birdlife.no